

ביאור הדף מסכת סנהדרין דף מ"ב

מביאה הגמרא ששאל רב אחא מדיפתי את רבינא מדוע לא מברכים על חידוש הלבנה הטוב והמטיב, והשיב לו רבינא שכפי שכאשר הירח חסר לא מברכים דיין האמת, כך כשהוא מלא לא מברכים הטוב והמטיב.

ושואלת הגמרא מדוע באמת לא מברכים בחיסור הירח דיין האמת, ובמילואו הטוב והמטיב. ועונה הגמרא שכיון שדרך הלבנה להתחסר ולהתמלא, אין כאן פורענות במה שהירח מתחסר, ולא הטבה במילואה, ולכן לא מברכים.

ואמר ר' אחא בר חנינא בשם ר' אסי שאמר בשם ר' יוחנן שכל המברך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה כי לגבי חודשים שנאמר "החדש הזה", ונאמר על השכינה "זה אלי ואנוהו".

ומביאה הגמרא תנא דבי רבי ישמעאל שאילמלא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהן שבשמים כל חדש וחדש דיים, ואמר אביי שלכך צריך לומר את ברכת החדש מעומד, ומספרת הגמרא שמרימר ומר זוטרא היו נשענים אחד על שני ומברכים.

ואמר רב אחא לרב אשי שבארץ ישראל מברכים על הלבנה ברוך מחדש חדשים, ואמר לו רב אשי שברכה זו אף נשותינו מברכות אותה, אבל אנחנו מברכים כפי שאמר רב יהודה שמברכים ברוך אתה ה' אמ"ה אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים ושמיים לעשות רצון קונם פועלי אמת שפעולתן אמת וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהן עתידין להתחדש כמותה ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו ברוך אתה ה' מחדש חדשים.

ומביאה הגמרא את הפסוק במשלי "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה" וביאר ר' אחא בר חנינא בשם ר' אסי שאמר בשם ר' יוחנן שבא הפסוק לומר במי אתה מוצא מלחמתה של תורה במי שיש בידו חבילות של משנה, ורב יוסף היה קורה על עצמו את הפסוק במשלי "ורב תבואות בכח שור", וכלומר שהוא היה מלא בידע ובשמועות כרוב תבואה.

במשנה התבאר שאם עד אחד אומר בשתי שעות היה המעשה ואחד אומר בשלש שעות עדותן קיימת, כי אדם יכול לטעות בשעה. ואמר ר' שימי בר אשי שדווקא אם טעו בשעה באמצע יום עדותם קיימת, אבל אם עד אחד אומר קודם הנץ החמה היה המעשה, ואחד אומר לאחר הנץ החמה, אפילו שיש ביניהם פחות משעה עדותן בטילה.

ושואלת הגמרא שפשוט שכך כיון שאדם לא טועה בין קודם הנץ לאחרי הנץ, ועונה הגמרא שהחידוש הוא שאפילו אם עד אחד אומר קודם הנץ ואחד אומר בתוך הנץ, שלא אומרים שהעד שאמר בתוך הנץ טעה כי ראה מעט אור והיה סבור שכבר התחיל הנץ.

במשנה התבאר שאם אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות מעלין אותו ומושיבין אותו בין הדיינים ולא היה יורד משם כל היום כולו, ואם יש ממש בדבריו שומעים לדבריו של אותו התלמיד. ושואלת הגמרא שמהמשנה משמע שרק באותו היום היו מעלים את התלמיד, אבל בברייתא שנינו שאם יש ממש בדבריו של התלמיד לא היה יורד משם לעולם, ואם אין ממש בדבריו אין יורד כל היום כולו כדי שלא תהא עלייתו ירידה לו.

ותירץ אביי שאף המשנה שאומרת שהושיבוהו כל אותו היום זה רק באופן שאין ממש בדבריו.

במשנה התבאר שלא היו שותין יין כל היום. ומבאר רבי אחא בר חנינא שהמקור לכך הוא מהפסוק במשלי "ולרוזנים אי שכר", וכלומר שהעוסקין ברזו של עולם אל ישתכרו.

במשנה התבאר שאם שלשים וששה מחייבים ושלושים וחמשה מזכים לא מוסיפים עוד דיינים אלא דנים אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבים דברי המזכים, ואז מזכים. ושואלת הגמרא מה יעשו אם לא ראה אחד מהמחייבים דברי המזכים. ואמר ר' אחא שפוטרים אותו, כי לא מחייבים מיתה ברוב של אחד, וכן א"ר יוחנן שפוטרים אותו.

ושאל רב פפא את אב"י אם פוטרים אותו, מדוע קודם היו דנים אלו כנגד אלו ולא פוטרים אותו מיד. והשיב לו שר' יוחנן ביאר שהסיבה היא כדי שלא יצאו הדיינים מבי"ד במחלוקת בלי להכריע את הדבר.

ויש אומרים ששאל רב פפא את אב"י מדוע מתחילה בבית דין של כ"ג כשיש י"ב מחייבים וי"א מזכים מוסיפים על הדיינים, ולא פוטרים אותו מיד. והשיב לו אב"י שאכן רבי יוסי סובר כדבריך, ששנינו בברייתא שר' יוסי אומר שכשם שאין מוסיפים על בי"ד של שבעים ואחד, כך אין מוסיפים על בי"ד של עשרים ושלושה.

ומביאה הגמרא ברייתא שאומרת שאומר בדיני ממונות נזדקן הדין, אבל אין אומר בדיני נפשות נזדקן הדין. ודנה הגמרא מה הכוונה נזדקן הדין. ואומרת הגמרא שלא יתכן שהכוונה שהדין עמוק וקשה ולכן צריך להמתין לפני שמכריעים אותו, כי אם כך היה צריך להיות ההפך שבדיני נפשות צריך לומר כי הם חמורים יותר, ובדיני ממונות אין אומרים כך.

ולכן באמת אמר רב הונא בר מנוח בשם רב אחא בריה דרב איקא, שצריך להפוך ולומר שבדיני ממונות אין אומרים נזדקן הדין אך בדיני נפשות אומרים.

אך רב אשי ביאר כפי הגרסה בברייתא שאומרים בדיני ממונות נזדקן הדין, ואין אומר בדיני נפשות, ולא הפך את הגרסה, וביאר שנזדקן הדין לא הכוונה שהוא קשה, אלא להפך שהדין חכם ויפה, ואין צריך להפך ולדון בו עוד. ואת זה אומרים רק בדיני ממונות, אבל בדיני נפשות אין אומרים כך, ולכן אם מישהו דקדק ומצא זכות בדיני נפשות חוזרים ודנים בה.

מנסה הגמרא להוכיח כדברי רב אשי שנזדקן הדין הכוונה שחכם הדין ממה ששנינו בברייתא אחרת שהגדול שבדיינים אומר נזדקן הדין, ואם הכוונה שהדין קשה, מדוע אומר זאת הגדול שבדיינים ומכסוף את עצמו.

ועונה הגמרא שעדיף שהוא יאמר זאת משיאמר זאת אחר כי אינו דומה מתבייש מעצמו, למתבייש מאחרים.

ויש שהציגו את הקושיא כקושיא על רב אשי, שאם נזדקן הדין הכוונה לחכם הדין מובן להם שעדיף שיאמר זאת גדול הדיינים כי יהיה מתבייש מעצמו ולא מאחרים, אך הקשו על רב אשי שלדעתו שהכוונה שחכם הדין, וכי הדיין משבח את עצמו בכך, והרי נאמר במשלי "יהלך זר ולא פיר".

ועונה הגמרא שכיון שכל ענייני הבית דין מוטלים על הגדול וכפי ששנינו שהגדול שבדיינים אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב, לכן הוא אומר אפילו דברים של שבח על הבית דין.

הדרן עלך היו בודקין

עמוד ב'

משנה. לאחר שנגמר הדין לחובה מוציאים אותו לסוקלו, ובית הסקילה היה חוץ לבית דין שנאמר "הוצא את המקלל". וכשמוציאים אותו עומד אחד בפתח בית דין ובידו סודרים, וסוס רחוק ממנו כדי שיהא רואהו, ואם אמר אחד בבית הדין יש ללמד עליו זכות, הלה מניף בסודרים ומיד הסוס רץ ומעמידם שלא יהרגוהו עד שיזונו באותה הזכות. ואפילו אם הנידון עצמו אומר יש לי ללמד על עצמי זכות מחזירים אותו לבית הדין ואפילו ארבע וחמש פעמים ובלבד שיהיה ממש בדבריו.

גמרא. שואלת הגמרא שמהמשנה משמע שבית הסקילה היה צריך להיות רק חוץ לבי"ד, והרי שנינו בברייתא שהוא היה אפילו מחוץ לעיר, וממילא הוא רחוק הרבה מהבית דין, ששנינו בברייתא שבית הסקילה בירושלים היה חוץ לשלש מחנות, ואף בשאר ערים היה בית הסקילה מחוץ לעיר.

ועונה הגמרא שאכן בית הסקילה היה מחוץ לשלוש מחנות, ולכן ברוב המקרים הדין שהביאה המשנה שביית הסקילה צריך להיות רחוק מהבית דין, אין בו נפקא מינה, כי בכל מקרה הוא מחוץ לעיר, והנפקא מינה היחידה היא באופן שהבית דין עצמו ישב מחוץ לעיר אף אז עושים את בית הסקילה רחוק מבית דין, כדי שלא שיראה הדבר שהבית דין עצמו רוצחים אותו. וטעם נוסף כדי שבזמן הזה אם מישהו ימצא זכות לנידון יספיקו להצילו.

ושואלת הגמרא מה באמת המקור לכך שצריך להרוג חוץ לג' מחנות, ולא מספיק שיהיה רחוק מהבית דין, ומביאה הגמרא ברייתא שאומרת שמהפסוק "הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה", לומדים שיצא חוץ לג' מחנות, ומבארת הברייתא מהיכן לנו כך כי נאמר לגבי מקלל מחוץ למחנה, ונאמר בפריש הנשרפים שישרפו חוץ למחנה, וכפי שבפריש הכוונה חוץ לשלש מחנות אף כאן צריך להורגו חוץ לשלש מחנות.

ושואלת הגמרא מהיכן לנו באמת שפריש נשרפים חוץ לג' מחנות, ומביאה הגמרא ברייתא שאומרת שהפסוק "והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה" הכוונה שיוציאוהו חוץ לשלש מחנות, ולומדים זאת מפר העדה, ומהוצאת הדשן, שלגבי פר העדה נאמר "אל מחוץ למחנה", אפילו שכבר נאמר בו, "ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון", ולומדים מכאן שהם נשרפים חוץ לב' מחנות, א' שנאמר בפר הראשון של כהן משיח, ואחד בפר העדה, ולגבי הדשן נאמר "אל מחוץ למחנה", אף שכבר נאמר בפר כהן משיח על "שפך הדשן ישרף", ולכן לומדים מכאן חוץ למחנה השלישי, וממילא לומדים שפריש הנשרפים שהם פר העדה ופר כהן משיח, וכן הדשן צריכים חוץ לג' מחנות.

ושואלת הגמרא מדוע לומדים את הדין של רוצח מפריש הנשרפים ולא משחוטי חוץ, ששם נאמר בפסוק "או אשר ישחט מחוץ למחנה" ושם מדובר על מחוץ למחנה אחד בלבד, שכבר אז עוברים על איסור שחוטי חוץ, ואין צריך חוץ לג' מחנות, ואם כך מדוע לא לומדים שאף "הוצא את המקלל מחוץ למחנה" הכוונה למחנה אחת.

ועונה הגמרא שמסתבר יותר לומר שלומדים חייב מיתה מפריש הנשרפים כי נאמר בהם לשון הוצאה, ואך בחייב מיתה נאמר הוצאה, אך בשחוטי חוץ לא נאמר לשון הוצאה, וכן נאמר בהם **אל** מחוץ למחנה, ונאמר בחייב מיתה **אל** מחוץ למחנה, ובשחוטי חוץ נאמר רק מחוץ למחנה. וכן חייב מיתה כך היא חובתו ופריש הנשרפים כך החובה בהם, אבל שחוטי חוץ הפסוק מדבר על אדם שעובר בזה איסור. וכן פריש הנשרפים באים לכפר, וחייב מיתה מתכפר במיתתו, אבל שחוטי חוץ זו עבירה ולא מכפר,

ושואלת הגמרא שהרי יש גם דברים שחייב מיתה דומה יותר לשחוטי חוץ מלפריש הנשרפים, בזה ששניהם מדובר באדם ולא בפר, ושניהם מדובר בחוטא, אך בפריש אין כאן חטא, והשוחט בחוץ ונהרג שניהם מתחייבים בנשמה, הנהרג, במה שהוא הרי חייב מיתה, והשוחט בחוץ חייב כרת. וכן שבשניהם אין שייך פיגול, אבל בפריש הנשרפים יתכן פיגול בשחיטתם.

ועונה הגמרא שלמרות זאת עדיף ללמוד חייב מיתה, שכך היא חובתו מפריש הנשרפים שכך החובה בהם, ולא משחוטי חוץ שהוא עובר בזה איסור.

